

evolution of citizenship played a great role, because France had to “give to the world” Liberty, Equality and Fraternity [8].

In conclusion, the examination of evolution of citizenship should not be begun from the period of bourgeois revolutions, because the great role played the petit bourgeoisie, which started to raise the issue of legal relationship with the state (not with the monarch) in order to protect their social rights and to provide equity regardless of birth.

Literature

1. Рождение французской буржуазной политико-правовой системы (К 200-летию Великой французской буржуазной революции) / Ливанцев К. Е., Луковская Д. И., Беляков В. Г. и др.; Под ред. А. И. Королева, К. Е. Ливанцева. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1990. – С. 11-13.

2. О взглядах немецкого бюргерства XIV-XV вв. на природу и назначение городских органов власти [Текст] / А. Л. Рогачевский // Правоведение. – 1989. – С. 6.

3. Weber, Max (1998). Citizenship in Ancient and Medieval Cities. Chapter 3. Minneapolis, MN: The University of Minnesota.

4. 1789: *France's bourgeois revolution*, The Socialist Party of Great Britain, <http://www.worldsocialism.org/spgb/socialist-standard/1980s/1989/no-1019-july-1989/1789-france's-bourgeois-revolution>

5. *How Revolutionary were the Bourgeois Revolutions?*, Neil Davidson, Reviews in History, <http://www.history.ac.uk/reviews/>

6. Ricardo Duchesne. The French Revolution as a Bourgeois Revolution: A Critique of the Revisionists. *Science & Society*. Vol. 54. No. 3. Fall 1990.

7. Rogers Brubaker. The French Revolution and the Invention of Citizenship. “French Politics and Society” 7 (1989).

8. Rogers Brubaker. Citizenship and Nationhood in France and Germany. Columbia University, 1990.

УДК 340.1; 340.11

Очколяс Д. В., аспірант,
Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,
м. Київ, Україна

ПРЕДМЕТНО-ОБ’ЄКТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ

Важливим для характеристики предмета теорії держави і права є визначення співвідношення предмета і об’єкта науки. Кожна наука є способом організації знань про ті об’єкти, вивчення яких вона забезпечує. Об’єктом є явище чи категорія, що має багатоаспектний характер і приріст знань про яке забезпечується системою наук. Саме об’єкт і є тією

категорією, що надає можливість характеризувати науку як складну категорію та віднести певну галузь знань до різновиду наукової діяльності. В процесі наукового дослідження вихідні емпіричні знання про об'єкт доповнюються теоретичними, що являють собою систему понять про основні сутнісні характеристики та властивості досліджуваного об'єкта та закономірності його генези [1, с. 3]. Саме ці властивості об'єкта і є предметом відповідної науки. Таким чином, не зовсім вірним є сприйняття об'єкта деякими вченими як те, що ми знаємо до наукового вивчення, «а предмету як «дослідженого об'єкту», тобто знання про об'єкт після його вивчення [1, с. 4]. Такий підхід, на нашу думку, дещо спрощує співвідношення категорій, адже, по-перше, отожднює об'єкт і предмет, і, по-друге, не акцентує увагу на заснованості їх дослідження на спеціальних знаннях емпіричного та методологічного характеру. Вважаємо, що об'єкт – це складна, багатоаспектна категорія, яка може бути досліджена системою наук. Саме об'єкт і є тим засобом, що об'єднує науки у різновиди.

Аналізуючи опубліковані з цього приводу наукові праці, ми можемо констатувати факт, що в одних випадках під об'єктом теорії держави і права розуміють єдність норм права, юридичної практики [2, с. 16]; зміст об'єкту визначають як право, правова практика, правові явища і процеси [3, с. 43-97]; аналізують об'єкт як феномен, що складається з правової форми, норм та інститутів, правової культури [4, с. 47].

В деяких працях під об'єктом теорії держави і права розуміють державу, право, правовідносини, умови їх функціонування, реальну поведінку суб'єктів права та їх психологію [5, с. 16]. Таким чином, окрім державно-правової матерії, об'єкт, на думку деяких дослідників, включає також конкретно-історичні умови функціонування держави і права; соціальну практику, що впливає на формування і функціонування державно-правових інститутів; психологію суб'єктів, що визначає оцінку власної поведінки з точки зору їх правомірності чи протиправності, а також відношення до держави і права та наукову діяльність вчених, яка забезпечує виокремлення сутності державно-правових категорій та шляхів їх вдосконалення у майбутньому.

Однак, відмінність об'єкта і предмета теорії держави і права полягає у природі та характері феноменів, що ними досліджуються [6]. Основна відмінність полягає в тому, що якщо об'єктом теорії держави і права є державно-правова дійсність, буття, життя, то предметом цієї науки є аспекти, зрізи, зв'язки цієї дійсності, які досліджуються завдяки пізнавальній діяльності суб'єктів. При цьому важливо акцентувати увагу на тому, що державно-правові категорії можуть бути досліджені як юридичні, а можуть аналізуватися у зв'язку з іншими явищами суспільно-політичної дійсності. Тому сама логіка дослідження держави і права обумовлює

висновок про те, що об'єкт теорії держави і права, з однієї сторони, не повинен обмежуватися рамками суто державно-правової матерії, а з іншої – він не повинен вбирати у себе всю неюридичну матерію. На нашу думку, об'єкт теорії держави і права має складові елементи, які за значенням і роллю у дослідженні держави і права можливо диференціювати на:

- основу об'єкту, в якості якого ми розуміємо державу як форму організації суспільства та право як державний засіб впливу на суспільство;

- елемент, що забезпечує взаємодію держави і права та оточуючого середовища, що має суб'єктно-атрибутивний характер. Мова йде про правову культуру, правосвідомість, правову ідеологію, правовідносини, правомірну поведінку, що не лише похідні і залежні від держави та права, а і впливають на них безпосередньо чи опосередковано;

- формуючі об'єкт компоненти, під якими розуміють політичні, економічні, соціальні феномени, що пов'язані з державно-правовими категоріями та безпосередньо впливають на їх функціонування, розвиток і вдосконалення.

Виокремлення таких складових об'єкту теорії держави і права надає можливість, по-перше, акцентувати увагу на юридичній природі держави і права, їх взаємодії з іншими елементами правової надбудови, по-друге, забезпечити взаємодію об'єкта теорії держави і права із об'єктами інших неюридичних наук, що разом з юриспруденцією формують систему соціальних наук. Саме це забезпечує третій елемент об'єкту теорії держави і права, який має неюридичний характер.

Таким чином, визначаючи взаємодію об'єкта і предмета теорії держави і права, ми акцентуємо увагу на їх самостійному характері, співвідношенні та взаємодії. Взаємодія а взаємозв'язок цих категорій полягає у наступному: категорія «об'єкт» охоплює широке коло юридичних і неюридичних явищ; об'єкт є вихідною базою для визначення предмета теорії держави і права; об'єкт конкретизується завдяки предмету дослідження; об'єкт забезпечує двохаспектний характер юриспруденції, її самостійний юридичний характер та взаємодію з іншими суспільними науками, до яких теорія держави і права належить; об'єкт визначає напрямки розвитку та конкретизації предмета; предмет забезпечує можливість дослідження об'єкта шляхом аналізу різноманітних його аспектів; предмет конкретизує об'єкт до особливостей певної юридичної науки; предмет надає можливість віднести науку до певного різновиду юридичних наук – теоретико-історичних, галузевих чи спеціально-прикладних.

Література

1. Проблемы общей теории государства и права: Учебник / Под. ред. В. С. Нерсисянца. – М.: НОРМА – ИНФРА., 1999. – 383 с.

2. Общая теория права / Под. ред. А. С. Пиголкина. – М., 1995. – 340 с.
3. Сирых В. М. Логические основания общей теории права / В. Сирых. – Т. 1. Элементный состав. – М., 2000. – С. 43 – 97.
4. Шабалин В. А. Методологические вопросы правоведения / В. Шабалин. – Саратов: Весник, 1972. – С. 47.
5. Шапиро Е. А. Системный анализ методологических проблем теории государства и права как науки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Е. А. Шапиро. – Ставрополь, 2000. – 16 с.
6. Марченко Н. М. Проблемы теории государства и права / Учебник – 2-е изд., перераб. и доп. / Н. Марченко – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 656 с.

УДК 347.4(477)(043.2)

Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент,
Вишновецький А. В., студент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ В МІЖНАРОДНО–ПРАВОВОМУ АСПЕКТІ

Права і свободи людини протягом всього розвитку людства мали першочергову значимість серед інших культурно-правових цінностей суспільства. Сучасний державно-правовий розвиток України відбувається не лише як внутрішній процес змін на рівні її правової і політичної системи, а й як складова загальної еволюції держави і права на європейському континенті. Міжнародне співтовариство приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Ці процеси набули особливої інтенсивності після другої світової війни, тому насамперед сприяла загальна демократизація міжнародних відносин, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій [1, с. 13-15].

Демократизації процесу, пов'язаного з проголошенням та захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття ряду міжнародних документів щодо закріплення, правової регламентації та розробки механізму міжнародного захисту прав людини у державах, які підписали відповідні міжнародні документи.

Щоб мати уявлення про обсяги міжнародної діяльності, пов'язаної із захистом прав людини, достатньо зазначити, що на початку 90-х років у цій сфері діяли понад 60 різних міжнародних форумів, починаючи від Генеральної Асамблеї ООН і закінчуючи Засіданням експертів із прав людини та Робочою групою з примусових та недобровільних зникнень.